

Παγκόσμιο χρυσό μετάλλιο Θεατρικής Αρχιτεκτονικής για την Ελλάδα

Tο χρυσό μετάλλιο στον τομέα της Θεατρικής Αρχιτεκτονικής, απέσπασαν η αρχιτεκτονική μελέτη στην οποία βασίστηκε η κατασκευή της Νέας Σκηνής του Εθνικού Θεάτρου, καθώς και η μελέτη για το Θέατρο Μηχανής, το οποίο και έχει προγραμματιστεί να γίνει στον Κεραμεικό, κατά τη διάρκεια της διεθνούς Έκθεσης Σκηνογραφίας και Θεατρικής Αρχιτεκτονικής που πραγματοποιήθηκε φέτος (16-26 Ιουνίου 2011) στην Πράγα.

Η συγκεκριμένη έκθεση είναι η σημαντικότερη και μεγαλύτερη στο είδος της παγκοσμίως και διεξάγεται στην Πράγα κάθε τέσσερα χρόνια, από το 1967. Στη φετινή δωδέκατη διοργάνωση συμμετείχαν εθνικά περίπτερα από 60 χώρες, και πλέον, στο διαγωνιστικό τμήμα. Την επίσημη ελληνική συμμετοχή στη 12η Διεθνή Έκθεση Σκηνογραφίας και Θεατρικής Αρχιτεκτονικής (Prague Quadrennial 2011), διοργάνωσε το Ελληνικό Κέντρο του Διεθνούς Ινστιτούου Θεάτρου.

Ειδικότερα, η Ελλάδα στη φετινή διοργάνωση εκπροσωπήθηκε στο διαγωνιστικό τμήμα της Θεατρικής Αρχιτεκτονικής, με την παρουσίαση δύο θεάτρων:

- Της Νέας Σκηνής του Εθνικού Θεάτρου, που σχεδιάστηκε από το «Γραφείο 75» (αρχιτέκτονες Στέφανος Πάντος και Ανδρέας Σκούρτης) και το

- «Machine Theatre» από το γραφείο «Flux Office» (αρχιτέκτονες Θανάσης Δεμίρης και Εύα Μανιδάκη),

με κοινούς θεματικούς άξονες τη μεταβλητότητα του χώρου ως στοιχείο της σύνθεσης και της συνύπαρξής τους με παλαιότερα κτίσματα (το διατηρητέο του Ziller για τη Νέα Σκηνή και αρχαιολογικά ευρήματα για το Machine Theatre).

Επίσης, η Ελλάδα επελέγη να συμμετάσχει και στο κομμάτι της έκθεσης «Extreme Costume», που εξετάζει τη χρήση ανορθόδοξων υλικών για τη δημιουργία θεατρικών ενδυμάτων, με κοστούμι της νέας καλλιτεχνίδος Κωνσταντινιάς Βαφειάδου, το ο-

ποίο και απέσπασε ιδιαίτερα καλές κριτικές.

Το τμήμα Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης συμμετείχε για άλλη μια φορά στο παράλληλο κομμάτι Scenofest της διεθνούς έκθεσης σκηνογραφίας, με υπεύθυνη τη Λίλα Καρακώστα. Οι φοιτητές του Εργαστηρίου Σκηνογραφίας, σε συνεργασία με τους φοιτητές του μαθήματος «Εφαρμογές μουσικού θεάτρου», παρουσίασαν την παράσταση «Woyzeck», μια μουσική παράσταση δρόμου.

Παρόν ήταν και το εργαστήριο Σκηνογραφίας της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών της Αθήνας με καθηγήτρια τη Λίλη Πεζανού και συμμετοχή των φοιτητών σε πολλά εργαστήρια.

Επιμελητής της ελληνικής συμμετοχής και υπεύθυνος για όλη την οργάνωση εκ μέρους του Ελληνικού Κέντρου του Διεθνούς Ινστιτούου Θεάτρου ήταν ο σκηνογράφος - ενδυματολόγος και μέλος του Δ.Σ. του ΕΚΔΙΘ Κωνσταντίνος Ζαμάνης.

Επιμέλεια: ΦροσοΚαβαλαρή

«Νέα Σκηνή» - Εθνικό Θέατρο, Αθήνα

Η αρχιτεκτονική ως ένα εργαλείο σκηνογραφίας

Hέα Σκηνή του Εθνικού Θέατρου στην Αθήνα, είναι ένα νέο studio theatre, που κατασκευάστηκε από το 2006 έως το 2009. Είναι μέρος της επέκτασης του υπάρχοντος διαστηρητέου κτιρίου στο κέντρο της Αθήνας, που σχεδιάστηκε από τον Hemst Ziller το 1895, κατασκευάστηκε το 1901 και ανασχεδιάστηκε ριζικά το 2006-2009.

«Σκοπός μας ήταν να δημιουργήσουμε ένα ευέλικτο αρχιτεκτονικό περιβάλλον που γίνεται ένα υποστηρικτικό εργαλείο για τη σκηνογραφική σύνθεση από τα πρώτα στάδια μιας παραγωγής, προσφέροντας τη δυνατότητα της επιλογής της επιμψητής διάσταξης του θεάτρου στον σκηνογράφο και το σκηνοθέτη» επισημαίνουν οι συντελεστές του έργου.

“Βασιζόμενοι στο κέλυφος του χώρου που πρότεινε η προμελέτη, ανασχεδιάσμε την εσωτερική δομή του θεάτρου, που ήταν το έκθεμά μας στην έκθεση της Πράγας, και σχηματίζεται με βάση πέντε τηλεσκοπικές μονάδες καθισμάτων, σχεδιασμένες

ειδικά γι' αυτόν το χώρο. Εκτός από το ότι “διπλώνουν” - “ξεδιπλώνουν”, μπορούν να τοποθετηθούν ελεύθερα σε διαφορετικές θέσεις μέσα στο χώρο. Όλη η επιφάνεια του χώρου είναι “σκηνή” και η σχάρα φωτισμού

καλύπτει όλο το ταβάνι.

Επιτυγχάνεται μία μέγιστη ευελιξία στη δημιουργία διαφορετικών διαστάξεων, που λειπουργεί ως ένα εργαλείο μόρφωσης του χώρου, μετασχηματίζοντας τη σχέση ανάμεσα στη “σκηνή” και το “χώρο θεατών” ανάλογα με τις αποφάσεις για διαφορετικές παραστάσεις. Η χωρητικότητα των καθήμενων θεατών μπορεί να είναι από 0 ως 240».

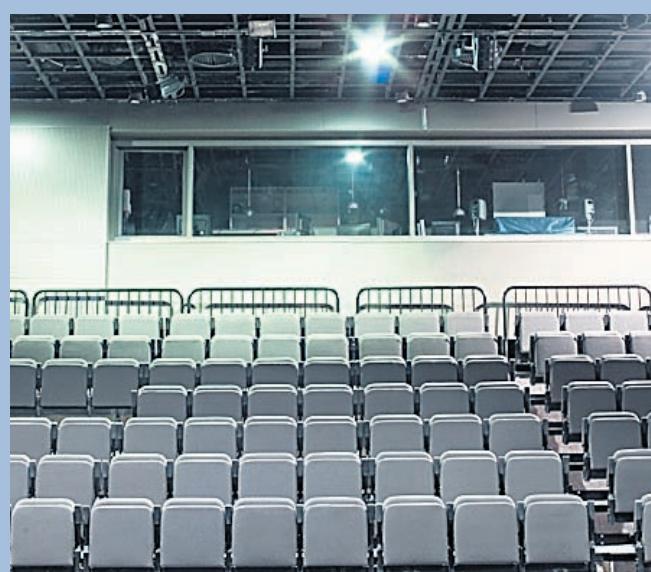
Και ακόμη υπογραμμίζουν: «Ο χώρος υποστηρίζεται από όλες τις απαραίτητες ειδικές τεχνικές απαίτησες ώστε να μπορεί να υποστηρίξει ένα ρεπερτόριο δύο ή τριών διαφορετικών παραγωγών την ίδια περίοδο, ενώ ο σχεδιασμός της ακουστικής και τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν υποστηρίζουν όλες τις πιθανές διαφορετικές διαστάξεις στο χώρο. Το γραμμικής μορφής δωμάτιο ήχου/φω-

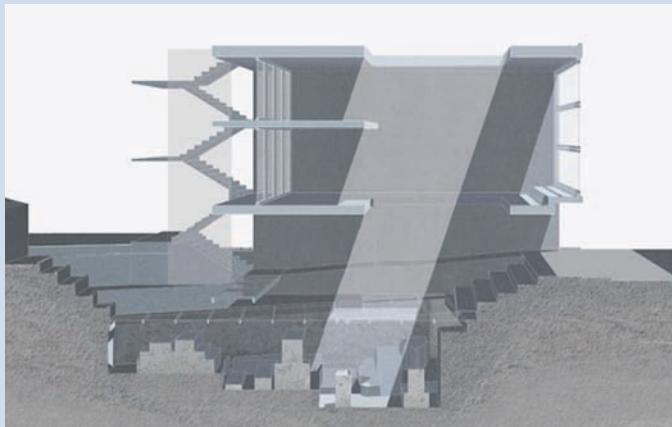
τισμού βλέπει το χώρο από το ψηλότερο επίπεδο, ενώ μπορεί να αποτελέσει ένα οπτικό συστατικό της “σκηνής”.

Στην έκθεση παρουσιάσαμε τη λειτουργία του θεάτρου με ένα διαδραστικό/συμμετοχικό τρόπο: Ο επισκέπτης μπορούσε να δημιουργήσει μία ή περισσότερες διαφορετικές διατάξεις του θεάτρου, χρησιμοποιώντας 25 μακέτες εργασίας διαφορετικών κερκίδων και τοποθετώντας τις μέσα σε μια μακέτα εργασίας της αίθουσας. Έτσι μπορούσε να μελετήσει και να καταλάβει τον πυρήνα της αρχιτεκτονικής σύνθεσης του θεάτρου».

- Στατική μελέτη: «Υπολογιστική Μελετητική ΕΠΕ».

- Μελέτη Η/Μ: «Η/Μ ΕΠΕ»
- Αρχιτεκτονική μελέτη: «Γραφείο 75 - Αρχιτέκτονες Α.Ε. (Studio 75)».

Oι συντελεστές της μελέτης περιγράφουν το έργο τους ως εξής:

Πρόκειται για το σχεδιασμό ενός μικρού χώρου θεατρικής δράσης πάνω από μία αρχαιολογική ανασκαφή, εντός των ορίων του αρχαίου νεκροταφείου της Αθήνας, του σημερινού αρχαιολογικού πάρκου του Κεραμεικού.

του διπέδου του κεντρικού χώρου μπορεί να αφαιρεθεί, προσφέροντας την ευκαιρία μιας κατακόρυφης σύνδεσης των τριών χώρων και απόλυτα δημιουργώντας μια σύνδεση με τον αρχαιολογικό χώρο. Καθέτως, ένα τμήμα της τοιχοποίας του κεντρικού χώρου δύναται να ανοίξει, περιστραφεί ή να αφαιρεθεί, ενώ τμήμα των συρόμενων υαλοστασίων της πίσω ό-

Μηχανή Θεάτρου (Machine Theatre)

Εννοιολογικά, το κτίριο έχει σχεδιαστεί ως γέφυρα, αιωρούμενο πάνω από την αρχαιολογική ανασκαφή. Λειτουργικά, ο σχεδιασμός επιτρέπει τη μέγιστη χρήση της μικρής ιδιοκτησίας, εισάγοντας τρεις επάλληλους χώρους:

1. Ένα ημιυπαίθριο στο ισόγειο, μερικώς υποβαθμισμένο σε σχέση με το δρόμο και με απευθείας σύνδεση με την ανασκαφή, η οποία προστατεύεται από γυάλινο δάπεδο.

2. Ένα κλειστό χώρο στο πρώτο επίπεδο με θέαση της ευρύτερης περιοχής του αρχαιολογικού πάρκου και του μικρού εσωτερικού κήπου, πίσω.

3. Και έναν υπαίθριο χώρο στην οροφή, με πανοραμική θέα της ευρύτερης περιοχής.

Αυτοί οι τρεις επάλληλοι χώροι, με τη χρήση κινούμενων και πτυσσόμενων/στοιβαζόμενων πετασμάτων σε οριζόντιο και κατακόρυφο επίπεδο, έχουν τη δυνατότητα να συστέλλονται, να διαστέλλονται και να αλληλοσυνδέονται, προσφέροντας στο κτίριο τη δυνατότητα να φιλοξενήσει μεγάλη ποικιλία δράσεων.

Οριζοντίως, μέρος της οροφής και

ψηγκ, επίσης μπορεί να εξαφανιστεί, μεγαλώνοντας το χώρο και δημιουργώντας σύνδεση με τον εξωτερικό χώρο μπροστά και πίσω.

- Ομάδα Σχεδίασης:
- Αρχιτεκτονικά: FLUX - office (Εύα Μανιδάκη και Θανάσης Δεμίρης, αρχιτέκτονες).

- Στατικά: Χρήστος Κακλαμάνης, πολιτικός μηχανικός.
- Ηλεκτρομηχανολογικά: Σταύρος Λειβαδάς, Ηλεκτρολόγος/Μηχανολόγος.

- Θέση: Αθήνα, Ελλάδα.
- Είδος:
- Νέο Κτίριο και Αρχαιολογική Ανασκαφή.
- Μέγεθος:

- Κτίριο 245 m².
- Ιδιοκτησία/Αρχαιολογικός Χώρος: 176 m².
- Ημερομηνία: Σχεδιασμός 2009 - 2010.

- Κατάσταση: Οριστική Μελέτη. Έχει λάβει όλες τις απαραίτητες άδειες από το Υπουργείο Πολιτισμού (Διεύθυνση Νεωτέρων Μνημείων και Γ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων).

Χωρίς οικονομική στήριξη

Hο Ελληνικό Κέντρο του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου -όπως τονίζει σε ανακοίνωσή του- επί δύο συνεχή έτη κατέβαλε προσπάθειες για την εύρεση ιδιωτικών χορηγιών, αλλά και για την εξασφάλιση της στήριξης της πολιτείας όσον αφορά στην ελληνική συμμετοχή στον τομέα της σκηνογραφίας (ενότητα χωρών), στον τομέα της θεατρικής αρχιτεκτονικής και στον τομέα της των πανεπιστημιακών τμημάτων.

«Δυστυχώς, δεν υπήρξε καμία ανταπόκριση από κανέναν παρά τις εκκλήσεις ακόμα και των διοργανωτών της έκθεσης και του τσεχικού Υπουργείου Πολιτισμού προς τους ελληνικούς φορείς, οι οποίοι θεωρούσαν ότι η Ελλάδα δεν έπρεπε να λείψει από την έκθεση, στην οποία παραδοσιακά συμμετέχει, με εξαιρετικές παρουσιάσεις», αναφέρεται στην ανακοίνωση. Έτσι, το ΕΚΔΙΘ αναγκάστηκε να ακυρώσει την εθνική συμμετοχή στον τομέα της σκηνογραφίας και στον τομέα των πανεπιστημιακών τμημάτων.

Στον τομέα της αρχιτεκτονι-

κής και του Extreme Costume οι καλλιτέχνες ανέλαβαν μόνοι τους τα έξοδα της συμμετοχής τους και έτσι η Ελλάδα όχι μόνο είχε την ευκαιρία να συμμετάσχει για άλλη μια φορά στην τόσο σημαντική έκθεση, αλλά και να βραβευτεί για άλλη μια φορά.

Οι φοιτητές των πανεπιστημιακών τμημάτων βοηθήθηκαν από τα οικεία τμήματα.

Και καταλήγει: «Το Ελληνικό Κέντρο του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου θα ήθελε να ευχαριστήσει και δημοσίως τους καλλιτέχνες Θανάση Δεμίρη, Εύα Μανιδάκη, Στέφανο Πάντο, Ανδρέα Σκούρτη και Κωνσταντίνια Βαφειάδου, που πίστεψαν στο όραμά του για τη σημασία της προβολής και προώθησης της Ελλάδας και ειδικότερα της σύγχρονης ελληνικής δημιουργίας στο εξωτερικό και ανέλαβαν μόνοι τους τα έξοδα συμμετοχής, δίνοντας την ευκαιρία στη χώρα μας να διακριθεί για ακόμα μία φορά, διάκριση η οποία αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα στους δύσκολους καιρούς που διανύει τόσο η χώρα μας όσο και ο ίδιος πολιτισμός».

Η Κριτική Επιτροπή της PQ 2011

• **Monika Pormale**, σκηνογράφος - ενδυματολόγος (Λετονία).

• **Viliam Docolomansky**, διευθυντής και επικεφαλής του International Theatre Studio «Farm in the Cave» (Σλοβακία, Τσεχία).

• **Felice Ross**, σχεδιαστής φωτισμού (Ισραήλ).

• **Carmen Romero**, διευθυ-

ντής του Φεστιβάλ Θεάτρου Santiago a Mil (Χιλή).

• **Marvin Carlson**, θεωρητής θεάτρου και παραστατικών τεχνών (ΗΠΑ).

• **Brett Bailey**, σκηνοθέτης, δραματουργός, σκηνογράφος-ενδυματολόγος, κάτοχος του χρυσού βραβείου της PQ 2007 (Νότιος Αφρική).

Οι μέχρι σήμερα συμμετοχές και τα βραβεία της Ελλάδας

HΕλλάδα έχει εκπροσωπηθεί στην PQ άλλες τέσσερις φορές από αξιόλογους καλλιτέχνες, αποσπώντας όχι μόνο θετικά σχόλια, αλλά και σημαντικές διακρίσεις.

- 1991: Χρυσό μετάλλιο στον τομέα της Θεατρικής Αρχιτεκτονικής

To 1991 στην έκθεση συμμετείχαν ο Διονύσης Φωτόπουλος με το σύνολο του έργου του, παρου-

κε με το Αργυρό Μετάλλιο στη σκηνογραφία για το σύνολο του έργου του όπως παρουσιάστηκε στην έκθεση, αλλά και το δίγλωσσο λεύκωμα που εκδόθηκε ειδικά για την ελληνική συμμετοχή.

- 2003: Αργυρό μετάλλιο σκηνογραφίας και ειδική τιμητική διάκριση για το ελληνικό περίπτερο

To 2003, η Ελλάδα συμμετείχε με ομαδική έκθεση των σκηνο-

κών τμημάτων συμμετείχε το Τμήμα Θεάτρου της Σ.Κ.Τ. του Αριστοτελείου Παν/μίου Θεσσαλονίκης, το οποίο και είχε την ευθύνη για το σχεδιασμό του περιπτέρου και της εθνικής συμμετοχής.

- 2007: Βραβείο της Unesco - Τομέας Πανεπιστημιακών Τμημάτων

To 2007, η Ελλάδα συμμετείχε στον τομέα της σκηνογραφίας με

θετικά σχόλια για την ελληνική παρουσία στον τομέα εθνικών συμμετοχών.

Στον τομέα πανεπιστημιακών τμημάτων η φοιτήτρια του Τμήματος Θεάτρου του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ελίζα Αλεξανδροπούλου κέρδισε το μοναδικό βραβείο που απονεμήθηκε από την UNESCO (Prize for the Promotion of the Arts -

σιασμένο με τρόπο που έτυχε ιδιαίτερης αναγνώρισης, στον τομέα της σκηνογραφίας και ο σημαντικός αρχιτέκτονας Μάνος Περράκης, στον τομέα της Θεατρικής Αρχιτεκτονικής, ο οποίος απέσπασε και το Χρυσό Μετάλλιο στο σχετικό τομέα, για τη σημαντική προσφορά του στο πεδίο της θεατρικής αρχιτεκτονικής.

- 1995: Αργυρό μετάλλιο σκηνογραφίας

To 1995 ο Γιώργος Πάτσας εκπροσωπώντας την Ελλάδα τιμήθη-

γράφων Ιωάννας Παπαντωνίου, Γιώργου Πάτσα, Ιωάννας Μανωλαδάκη, Απόστολου Βέττα, Λίλης Πεζανού και Αντώνη Δαγκλίδη. Το ελληνικό περίπτερο βραβεύτηκε με ειδική τιμητική διάκριση για την ποιότητα σχεδιασμού και παρουσίασης των εκθεμάτων του, και ο Γιώργος Πάτσας απέσπασε και πάλι το Αργυρό Μετάλλιο στη σκηνογραφία για τη δουλειά του στους Πέρσες του Αισχύλου, σε σκηνοθεσία Λευτέρη Βογιατζή.

Στον τομέα των πανεπιστημια-

ομαδική έκθεση έξι σημαντικών σκηνογράφων, της Έλλης Παπαγεωργακοπούλου, της Ελένης Μανωλοπούλου, της Μαγιούς Τρικεριώτη, του Κένι Μακ Λίλαν, του Γιώργου Γαβαλά και του Γιώργου Σουγλίδη. Ή νέα γενιά των σκηνογράφων που συμμετείχαν στην ελληνική αποστολή παρουσίασε τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και απεικόνισε σε μεγάλο βαθμό τις σύγχρονες τάσεις και αναζητήσεις της σκηνογραφίας στον ελληνικό θεατρικό χώρο, αποσπώντας

Performing Arts Section) για το έργο της biblical hovering aspects.

Στην ενότητα της Θεατρικής Αρχιτεκτονικής, έλαβε μέρος ο Απόστολος Βέττας, αρχιτέκτονας, σκηνογράφος, καθηγητής σκηνογραφίας του Τμήματος Θεάτρου, ΑΠΘ, που με το σχεδιασμό του μετέτρεψε την αιθουσα του παλιού κινηματογράφου «Κλειώ», σε θέατρο - studio για τις ανάγκες των πρακτικών μαθημάτων και των δημόσιων παρουσιάσεων των φοιτηών του Τμήματος.